

Vernieuwbouwde hengst *Pegasus* gedoopt

Acht jaar hebben Cees Droste en een groep vrijwilligers van de vzw Tolerant in Rupelmonde gewerkt aan de vernieuwbouw van de hengst *Pegasus*. Op 11 september jl werd de *Pegasus* gedoopt en even te water gelaten. Het schip staat echter weer op de wal, want er moet nog een motor worden ingebouwd.

Door **Wim de Bruijn** met dank aan Peter Hamer

Het wrak van de oude *Pegasus* ligt nog naast de werfloods, helemaal uitgezakt en er is nog weinig van over. Het was indertijd een verstandig besluit van scheepsbouwer Cees Droste om niet tot restauratie over te gaan, maar om de hengst nieuw te bouwen aan de hand van opmetingen en tekeningen die de in 2011 overleden vrijwilliger Ko Ruissen maakte. Het was constructief beter en veel goedkoper dan restaureren. Bovendien was er niets bruikbaar meer over van het wrak. In SdZ 2011.7 schreven we over de vernieuwbouw van deze hengst.

Peter Hamer van de Stichting Behoud Hoogaars (SBH - die de hengst *Drie Gebroeders* onder de hoede heeft) heeft lang een studie gemaakt van de geschiedenis van *Pegasus*. Bij de doop van de *Pegasus* werd een programmaboekje uitgereikt met daarin het artikel "Pegasus, een hengst met vleugels". Hamer schrijft daarin dat deze 11,50 m lange hengst vermoedelijk al voor 1900 op de werf "Moed en Trouw" van Verras in Paal is gebouwd voor de visserij. Er wordt aangenomen dat het schip al voor 1914 als jacht is omgebouwd. Zekerheid is hier niet over te geven. In 1920 wordt in de schepenlijst van de Royal Yacht Club de Belgique regelmatig over de hengst *Pax* gesproken. Later zal bij de herbouw van de *Pegasus* blijken dat het verloop van het berghout in het voorschip precies de lijn volgt van die op foto's van de *Pax*. Het gaat dus hoogstwaarschijnlijk om dezelfde hengst.

Op het strand

In 1947 kocht Robert Wackers de *Pax*, het schip was toen al in slechte conditie. Na twee jaar een ligplaats in Antwerpen te hebben gehad, werd de thuishaven Lillo en 's zomers twee maanden Veere. Al in de winter van 1947/48 werd het schip gerestaureerd door Van Duivendijk op Tholen. Dirk van Duivendijk maakte toen een blokmodel van de romp. In 1958 verkocht Wackers het schip met pijn in het hart aan Jan Overwijn in Dordrecht. Op de werf van Bouw van Wijk in Woubrugge werden toen diverse reparaties uitgevoerd, maar Bouw herinnert zich nog dat het schip in slechte conditie was.

In 1962 wordt het schip wederom verkocht, nu aan een zekere Diderich, een aannemer die aan de aanleg van de Haringvlietdam werkt. Hij laat het schip door zijn timmerlieden in de bouwput restaureren. Maar tijdens een proefvaart blijkt dat de droge uitlaat van de motor zonder isolatie door de huid is gevoerd en het achterschip vatte vlam en brandt uit. Het schip wordt op het strand bij Hellevoetsluis gezet.

We zijn aangeland in 1964 als een stel vrienden uit Friesland, onder leiding van Joop Adema, een zeilschoolhouder in Heeg, het schip kopen. Het wordt met zeildoek dicht gemaakt en uitgegraven en naar Friesland gebracht, daar moet het gaan dienen als moederschip

grote foto: Aan bakboord is de mal zichtbaar voor de gang onder de onderste berghoutsgang. Deze komt overnaads over deze gang heen te liggen. (Foto Theo Kampa)

inzet: Cees Droste. (Foto Theo Kampa)

links: Het wrak van de *Pegasus* in 2011. Het is nu nog verder in verval geraakt. (Foto Theo Kampa)

boven: Frieda van Beylen-Beirnaert, weduwe van Jules van Beylen is de meter van het schip. Zij zal even later de *Pegasus* samen met Franke Lok (l), de peter, dopen omdat hij het schip terug naar Vlaanderen bracht. Franke is oprichter en oud-voorzitter van vzw Tolerant. De doop gebeurt met Scheldewater dat afkomstig is van de Scheldebron in het Franse Saint-Quintin, gemengd met Scheldewater uit de monding in de Scheldedelta.

linksboven: De *Pegasus* van achteren gezien. Let op de betonblokken die het vlak de juiste kromming hebben gegeven. (Foto Theo Kampa)

midden: Voor de tewaterlating kunnen honderden genodigden de *Pegasus* van dichtbij bekijken. Let op de onderste berghoutgang die overnaads is aangebracht.

onder: Het vlak van de hengst *Pegasus* raakt het water.

bij de zeilschool. Er is helaas geen geld voor restauratie en daarna verdwijnt het schip twee jaar later plotseling uit beeld. Het wordt uiteindelijk in 1980 in Leiderdorp teruggevonden door Cor Drijver, hij herkende het schip als een hengst. Als oud-visserman in Den Helder had hij regelmatig hengsten op mosselzaad zien vissen.

In de twintig jaar die Cor eigenaar was van de *Pegasus* verving hij een groot deel van de leggers en de spanten. Maar toen hij eenmaal 76 jaar was geworden, werd het onderhoud hem te zwaar. Hij bood het schip aan de Stichting Behoud Hoogaars aan. Die had echter een probleem. De hoogaars *Alcyon* en de hengst *Drie Gebroeders* moesten nog worden gerestaureerd, dus was er voorlopig geen tijd en zeker geen geld voor de *Pegasus*. Cor nam toen contact op met Franke Lok van de vzw (vereniging zonder winstoogmerk) Tolerant. Deze vereniging maakt zich sterk om de enkele, nog overgebleven hengsten, te restaureren en in de vaart te houden. Tolerant kocht het schip in 2001 van Drijver en er werd een tocht richting het zuiden ondernomen.

Naar Rupelmonde

Aanvankelijk strandde de moeizame tocht in Steenberg. In 2003 werd de expeditie voortgezet en werd een tocht ondernomen naar Baasrode, alwaar de *Pegasus* met een grote kraan in het droogliggende dok van de oude Scheepswerf (nu museumwerf) werd gelegd met een zeil erover heen. Op een gegeven moment was het de bedoeling dat de scheepswerven in Baasrode gerestaureerd zouden worden en de *Pegasus* moest uit het dok. Het schip

werd in een stalen frame, over de weg, naar het terrein van de werf Centrum Nautisch Rupelmonde (CNR) gebracht. We schrijven 2008 en er was geld bijeengebracht om het schip te restaureren. Dat kon onder andere met steun van de provincie Oost-Vlaanderen, terwijl de gemeente Kruibeke instond voor logistieke en materiële steun, zoals het ter beschikking stellen van de CNR-loods. Maar restauratie was – volgens scheepsbouwer Cees Droste – intussen niet meer mogelijk. Er werd besloten dat na 82 jaar een nieuwe hengst aan de hand van de door Ko Ruissen gemaakte tekeningen gebouwd zou gaan worden.

Vernieuwbouw

Vanaf 2008 tot 2014 kwam Cees Droste elke donderdag uit het Zeeuwse Baarland naar Rupelmonde om daar leiding te geven aan een groep vrijwilligers. In het begin assisteerde Julian de Jonge uit St. Annaland hem. De groep vrijwilligers had al veel ervaring opgedaan met het restaureren van niet alleen de hengsten *D'n Bruinen* en de *Jan Korneel*, maar ook van de 12-voets jol *Ivo* en het veerbootje *Anne & De Zaatman*. Alle eikenhout werd geleverd door Houthandel van Dijk in Laren, waar ook de krommers werden gezaagd. Dat was nog voordat daar de eerste brand uitbrak waarbij de zaagmachines werden verwoest.

Op oude houtbouwerven was de zoldering laag, zodat er stutten in uitkepingen geplaatst konden worden om gangen en vlakdelen in de juiste vorm te dwingen. In de moderne CNR-loods was dat niet mogelijk en werd een aantal hulpspanen geplaatst, zodat de gangen om de spanen in de juiste vorm konden worden vastgezet nadat ze ruwweg in de goede vorm waren gebrand. Toen wij

er in het voorjaar van 2011 waren, leek het al aardig op een hengst. Vlak, stevens, een aantal gangen, liggers, spanten, oplangers waren aanwezig. De grote betonblokken die op de foto uit 2011 zichtbaar zijn, hadden de juiste kromming aan het vlak gegeven. Ze staan ter plaatse van het zeilwerk dat op een hengst met ongestaagde mast zwaar is uitgevoerd. Het vlak is van 6 cm dik eiken en voor de huid is 4 cm dik eiken gebruikt. Cees Droste: 'Moeilijke klussen waren het maken van de kimgangen in het voorschip. Op ongeveer anderhalve meter begint de bocht die het vlak volgt, maar hij moet ook de kop in, dit geeft een dubbele twist (slag) en zet deze niet te vroeg of te laat in, want je kunt hem aan brandhout zagen. Als de vrijwilligers aan de branderstelling staan en ik de aanwijzingen geef, zie ik de twijfels in hun ogen en de opluchting als de gang op zijn plaats wordt gezet en hij past.'

Op de foto zien we de mal die van de bakboordsgang gemaakt is. Nadat deze gang was gemaakt en aangebracht, kon het onderboeisel worden gemaakt, dat overnaads op de huid aansluit, terwijl de rest van het schip gladboordig is gebouwd. Ook apart is dat het onderste berghout tot de achterstevens doorloopt. Deze details waren nog zicht-

baar op de oude *Pegasus* op het werfterrein. Er werd in totaal 11 ton eikenhout verwerkt dat werd vastgezet met 2300 nagels en schroeven en er werd 40 liter verf verwerkt. Nadat de naden waren gebreeuwd, werd ze gerubberd.

Toen de romp twee jaar geleden dicht was, zat de taak van Cees Droste er op. De vrijwilligers gingen zelf verder met het leggen van de dekken en het maken van het interieur. Opvallend is dat de dekken van Padouk zijn, een tropische houtsoort. Vers gezaagd is dit hardhout, dat net zo stabiel als teak is, felrood. Maar in de zon wordt het na verloop van tijd koffiebruin. Padouk valt onder duurzaamheidsklasse 1, dus ideaal voor onbehandelde dekken. Ook het voordek van *D'n Bruinen* heeft een dek van Padouk.

Doop en tewaterlating

Na een aantal – vaak geestige – toespraken en speciaal voor de doop geschreven liederen kon de lier van de lorries rond half twaalf worden gestart. Het Scheldewater in de Rupel had inmiddels bijna zijn hoogste punt bereikt. Er ligt zoveel slib op de rails dat met laag water niet gehellingd kan worden. Heel langzaam reden de twee lorries met de *Pegasus* richting Rupel, terwijl een aantal historische schepen voor de werf op stroom lag en toeterend van zich liet horen. Honderden bezoekers waren getuige van het feit dat het vlak onder water kwam. Toen stopte de tewaterlating. Het schip mocht niet gaan drijven, want het moest later weer omhoog worden gedraaid, zodat de groep vrijwilligers de motor kan inbouwen en de laatste werkzaamheden kan verrichten. Er werd al die jaren niet alleen op de donderdag, maar ook op de zaterdagen gewerkt door een grote groep vrijwilligers. Volgend seizoen kan de *Pegasus* helemaal zeilklaar in de vaart komen en ingezet worden bij evenementen en vaartochten met gasten en donateurs. Na 96 jaar is er in België weer een hengst aan de vloot toegevoegd! 🐎

barren: Kijkje in de nieuwe hengst. Duidelijk is het rode Padouk van het voordek en de bank te zien.

links: Cees (Cornelis) Huisman maakte van brons deze fraaie roerklik. Hij stelt het gevleugelde paard voor dat, door de god Poseidon verwekt bij Medusa, tevoorschijn sprong toen Perseus haar onthoofdde. Het paard speelde een belangrijke rol in diverse, soms gruwelijke, avonturen. Maar toen zijn eigenaar probeerde zelfs de hemel te bestormen, schudde Pegasus zijn berijder af en kreeg een plaats onder de sterren. (met dank aan Peter Hamer)

onder: Schipperse Els Van Kerckhove nam de roerklik in ontvangst van Cees en brengt de roerklik aan boord van de *Pegasus*. Zij was de eerste vrouwelijke schipper op de Belgische vloot van historische schepen. Nu leidt ze jonge schippers op zodat er ook in de nabije toekomst met vakmanschap gevaren kan blijven worden met het maritiem erfgoed.